

Slovenski dom

Štev. 64

V Ljubljani, v soboto, 20. marca 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega to tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrazione Kopitarjeva & Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Vojno poročilo št. 1028

Zmagovita torpedna letala 3 parniki zadeti, 2 sta se takoj potopila

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1028
pravi:

Skupina italijanskih torpednih letal pod poveljstvom kapitana Spezzaferri Mario da Torre Annunziata (Napoli) je napadla sovražni ladijski sprevod, v katerem so bili trije parniki, na zahodnem Sredozemskem morju: dva 5000 tonska parnika sta bila zadeta po torpedih ter sta se potopila, tretji 7000 tonski parnik pa se je ustavil in se jel potapljati.

Sovražna letala so včeraj metala nekaj bomb po predmestju in okolici Napolija ter v pokrajini Siracusa, ne da bi povzročila žrtev. Škoda je bila neznatna.

Obrambno topništvo je zadelo eno letalo, ki je strmoglavilo v morje južno od Capa Passero.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1028:

Pri nastopu torpednih letal, o katerem govori današnje vojno poročilo, so se izkazali tudi naslednji letalci: poročniki: Veroni Orlando (Milano), Bocca Roberto (Monte Carlo), Abbate Armando (Tripoli); podporočniki: Catalano Ernesto (Grosseto), Corradini Dalmazio (Napoli); naredniki: Ranzoli Giovanni (Pesenano), Cozzi Carlo (Olgiata Olona); podnaredniki: Gaefely Walter (Torino), Fabrizio Fabrizio (Nemi), Cappelletti Osvaldo (Borello), Bonaccini Walter (Modena).

Zmagovit nastop italijanskih torpednih letal ob alžirski obali

Vojni pas, 20. marca. s. Manj ko miljo daleč od alžirske obale je ob besnem streljanju obrambnega topništva in ob zelo slabem vremenu skupina italijanskih torpednih letal včeraj v prvih popoldanskih urah dosegla imeniten uspeh, ko je potopila dva parnika s skupno 10.000 tonami in prav hudo poškodovala neki 7000 tonski parnik. Potem ko so ogledniki javili, da plujejo sovražne ladje proti nekemu pristanišču v vzhodni Alžiriji, je prišlo do odločilnega nastopa, v katerem so se izkazale hrabre posadke torpednih letal pod poveljstvom kapitana Maria Spezzaferrija, ki se je že poprej odlikoval v bojih proti angleškemu trgovskemu brodogradu.

Letala so zapustila vzletne postojanke ob eni popoldne in kljub močnemu deževju in nizkim oblakom, ki so ležali nad morjem, poletela tja do alžirske obale. Priletela so do ladijskega sprevoda, v katerem so pluli trije parniki s skupno 17.000 tonami, približno miljo daleč od rta de Garde. Nad ladjami je križarilo nekaj lovskih letal, ki so ščitila ves ladijski sprevod. Komaj so se italijanska letala približala, že je nasprotnik jel silovito streljati z ladij in s topniških postojank ob obali. Posebno protiletalski topovi ob obali so močno ovirali nastop torpednih letal, vrh tega pa se je vreme hudo poslabšalo, tako da so se letala le s težavo motala okrog ciljev. Navzlic temu pa so »skobele«, ki so bili porazdeljeni v skupine po dva, začeli napadati vsako od treh ladij. Vrgli so 6 torpedov: 5 od teh je gotovo zadelo in, kakor je videti po poročilu, so italijanski letalci opazili, da je tudi šesto doseglo svoj cilj. Zadet je bil 5000 tonski parnik, ki se je potopil, potem ko ga je zadela še drugi torpedo. Dvoje torpedov je nato hkrati zadelo drugi parnik iste tonaže, ki se je takoj močno nagnil in kmalu potopil.

Nato je bil zadet še tretji, največji parnik, ki se je precej ustavil. Ves čas spopada in še pri svoj cilji. Zadet je bil 5000 tonski parnik, ki se je potopil, potem ko ga je zadela še drugi torpedo. Dvoje torpedov je nato hkrati zadelo drugi parnik iste tonaže, ki se je takoj močno nagnil in kmalu potopil.

Nato je bil zadet še tretji, največji parnik, ki se je precej ustavil. Ves čas spopada in še pri svoj cilji.

Angleže še kar naprej skrbe nemške podmornice

Viharna seja angleške poslanske zbornice, na kateri so zahtevali, naj tudi ženske opravljajo službo na bojnih ladjah

München, 20. marca. s. Podmorniška nevarnost je v Angliji še vedno na dnevnem redu in »Münchener Neueste Nachrichten« se bavi z očitki angleških poslancev na račun admiralitete glede vojskovanja na morju. Anglija ve — piše omejeni list — da vojna na morju ne dopušča nobene kompromisne rešitve. To je tisto, zaradi česar so bili očitki, ki so se slišali v teh dneh v angleški poslanski zbornici, izraz smrtnega strahu, ki je prevzel Angleže, strahu, ki ga ni mogle pregnati niti Churchillove zmožnosti, slepti ljudi. Očitki gredo na račun vodstva in sestavljanja ladijskih spremiljav, hitrosti ladij, čistilnosti starosti načelnikov britanske admiralitete, tehničnega načrta za izdelovanje nemških podmornic in dejstva, ki ga je priznal tudi Churchill sam, da je Anglija namreč že začela svoje zaloge živil Poudarjajo, da znaša akcijski radij nemških podmornic nad deset tisoč milj (v prejšnji svetovni vojni je njihov akcijski radij znašal komaj 1500 milj), da stalno narašča njihovo število, ne da bi jih zato britanska obramba tudi vedno več potopila, slednjič pa podčrtavajo še, kar je izjavil delavski poslanec Shinwell, da je izjava ministrskega predstavnika Churchilla, da je doslej sprito nastopov nemških podmornic izgubilo življenje samo 1400 vojakov, napačna in da angleška vlada to ve. Zmešnjava in zaskrbljenost, ki je v njunem znamenju potekala živahna razprava v angleški poslanski zbornici — pripominja imenovani časopis — sta bili tolikšni, da je več delavskih poslancev celo zahtevalo, da je treba v vojni mornarici zaposliti aktivno tudi ženske, in sicer na krovu oklepnic, križark in rušilcev.

soč molj (v prejšnji svetovni vojni je njihov akcijski radij znašal komaj 1500 milj), da stalno narašča njihovo število, ne da bi jih zato britanska obramba tudi vedno več potopila, slednjič pa podčrtavajo še, kar je izjavil delavski poslanec Shinwell, da je izjava ministrskega predstavnika Churchilla, da je doslej sprito nastopov nemških podmornic izgubilo življenje samo 1400 vojakov, napačna in da angleška vlada to ve. Zmešnjava in zaskrbljenost, ki je v njunem znamenju potekala živahna razprava v angleški poslanski zbornici — pripominja imenovani časopis — sta bili tolikšni, da je več delavskih poslancev celo zahtevalo, da je treba v vojni mornarici zaposliti aktivno tudi ženske, in sicer na krovu oklepnic, križark in rušilcev.

Britanski admiral o podmorniški nevarnosti

Lisbona, 20. marca. s. V govoru, ki ga je imel v Manchesteru, je angleški admiral Thomson razpravljal o težavah podmorniške vojne in zatrdil, da so sredstva, ki jih imajo zavezniški trenutno na razpolago, popolnoma nezadostna, da bi z njimi mogli uspeti. Po njegovem mnenju dejansko ni nobenega sredstva, s katerim bi lahko uspešno nastopili proti podmorniški nevarnosti, niti ne z gradnjo hitrejših ladij, niti s pomožnim sredstvom ladij, niti ne s povečanim čuvarskim delovanjem letalstva. Rečnica je, da bo mogoče morskno bitko dobiti le tedaj, ako odstranimo podmorniško nevarnost, toda to vprašanje je zaenkrat še nerešljivo. Admiral Thomson je zaključil govor opominjajoč svoje poslušalce, naj se zavedajo težkosti položaja.

mejah in podobnih rečeh, kajti pojavila bi se razna nasprotja, ki bi morda omajala enatnost zavezniških narodov. Kaže, da je ta izjava nekoliko ohladila vroče glave tistih, ki so mislili, da ima Edenovo potovanje namen pripraviti pot za razpravo, ki naj bi dovolila zavezniškimi narodom, da bi takoj začeli s pretresom in takoj dosegli podoben sporazum za skupno sodelovanje v povojnem času.

Berlin, 20. marca. s. Včerajšnji nemški tisk se obširno bavi z Edenovim potovanjem v Washington in razgovori, ki potekajo te dni v Beli hiši. Večina listov podaja svoje mnenje o tej stvari z značilnim naslovom, namreč »Eden je Stalinov agent«. »Diplomatsko politična korespondenca«, ki v tem pogledu podaja temeljno mnenje nemškega časopisa, pravi, da se je Eden doslej izkazal kot vnet zaščitnik boljševizma, posebno pa s svojim govorom, ki ga je imel nedavno ob priliki proslave »dneva ruske vojske«. Vsi argumenti, ki jih je pri tej priložnosti navedel angleški zunanji minister so imeli namen ublažiti ali odpoditi strah iz glav Angležev samih, ki se boje boljševiške grožnje. Še nekaj dni pred svojim odhodom v Ameriko si je dal Eden posla s tem, da je v izjavi za list »Times« ponovno poudaril svoje mnenje, češ da je boljševizem neškodljiv ne le za vso Evropo, pač pa tudi za države, ki se neopredne sosedu Rusije. Po Edenovem prepričanju boljševizem ni nič drugega kakor strašilo, katero

Obisk admirala Dönitza v Italiji

Rim, 20. marca. s. Ob priliki obiska nemškega velikega admirala Dönitza, vrhovnega poveljnika nemške vojne mornarice, pri armadnem admiralu, državnem podtajniku in načelniku glavnega stana kr. mornarice Ricciardiju, je prišlo v dneh od 15. do 17. t. m. do prijateljskih razgovorov med obema vojaškima šefoma. Pri teh razgovorih sta kakor vedno ugotovila popolno soglasje glede vseh vprašanj, nanašajočih se na vzajemno sodelovanje obeh mornaric za doseg skupne zmage proti skupnemu nasprotniku.

Boljševiki bi se radi pokazali kot zaščitniki pravoslavja!

Rim, 20. marca. s. Moskovski patrijarh je objavil knjigo pod naslovom »Pravoslavna cerkev in narodna vojna proti lažizmu«. V predgovoru angleške, francoske in nemške izdaje te knjige postavlja metropolit Nikolaj trditve, da je boljševiški režim podelil ljudstvu popolno versko svobodo. Ena izmed poglavij pod naslovom: »Pravoslavna cerkev in rusko ljudstvo sta eno in isto« skuša dokazati, da »so člani ruske cerkve podali dokaze za veliko domoljubje in absolutno lojalnost do komunističnega režima. Toda podani so vsi razlogi za dvom v resničnost in avtentičnost te knjige, kajti to ni prvi primer, da je GPU izdala takšne potvorne reči. Pa če tudi vzamemo, da je metropolit Nikolaj resnično sam napisal to knjižico, pa resnični položaj pravoslavne cerkve v Rusiji postavlja na laž vse navedbe te knjižice. Ni potrebno ponavljati zgodovine preganjanj in protivskih nastopov boljševizma, pokolje duhovščine in vernikov, kajti vse to je vsemu svetu predobro znano. Omeniti je treba, da so si komunisti zastavili za cilj, da bodo popolnoma izbrisali vsako sled vere, katero smatrajo kot »opij za ljudstvo« in kot sovražnika režima št. 1. Med člani pravoslavnega klera je nekaj takih svečnikov, ki so se odrekli veri in se pridružili boljševizmu. Če pustimo, da je metropolit Nikolaj zares pisec navedenega dela, potem je ta človek nedvomno eden takšnih uskokov, kajni nemogoče je razumeti, da bi mogel ruski vernik, ki je ohranil svojo vero in ostal zvest svetim načelom, poveljevat in služiti danes tistim, ki so iz brezboštva naredili neke vrste državno vero.

Vesti 20. marca

Pri protikomunistični raciji v Madridu so našli nek dokument Združenih držav, v katerem so podana navodila za ameriške volune in v katerem se pravi, da so Kanarski otoki volunsko središče za zasedeni del Severne Afrike. Med drugim se priporoča volunom Združenih držav, naj se poslužujejo pri teh službah žensk kot prisluškovalk v hotelih, kavarnah, na ladjah in vlakih.

V Urugvaju se opaža vedno bolj pomanjkanje benzina in petroleja, ker so vse ameriške obljube ostale neizpolnjene. Zaradi tega je prišlo v Montevideju do resnih incidentov in je bil poslanik Združenih držav prisiljen odstopiti nekaj rezerv goriva, ki se je nahajalo v luki, pripravljeno za ameriško vojno mornarico.

Letošnje leto v Združenih državah niso praznovali 38. obletnice poroke predsednika Roosevelta in njegove soproge.

Podtajnik v vojnem ministrstvu Združenih držav Patterson je izjavil pred senatorsko komisijo, ki se bavi z vojaškimi stvarmi, da mora kongres izglasovati zakon, s katerim vlada lahko ženske in moške pokliče k delu v vojni industriji.

V 17 državah Združenih držav so znižali za 50% dodedanje nabavne količine benzina, za privatnike pa so določili po 6 galonov na mesec.

Zaščita poljskih Judov v Iranu je bila zaupana posebnemu judovskemu orožniškemu oddelku, kar je sprožilo veliko nezadovoljstvo med tamkajšnjim arabskim prebivalstvom.

V Siriji so aretirali mnogo županov, ker so se uprli pretrdim ukrepom za pobiranje žita, ki so jih izdali degaulisti.

Vlada iz Mandžukoa sporoča, da se bo sedanje ministrstvo za narodno varnost spremenilo v vojni ministrstvo in da bodo ustanovili ministrstvo za narodno vzgojo.

Dr. Goebbels o angleških spletkah in o boljševiški nevarnosti

Berlin, 20. marca. s. Dr. Goebbels je v nemškem tedniku »Das Reich« objavil članek, v katerem govori o boljševiški nevarnosti za Evropo in o tem, kako se sprito te nevarnosti vede anglosaksonski svet. Pisec zlasti poudarja dvoličnost angleške in ameriške politike glede Sovjetske Rusije, zakaj želijo si njeno zmago, a hkrati tudi njeno pogubo, torej isto, kar želijo Nemčiji. Angleži in Amerikanci zasledujejo vojaške dogodke na vzhodnem bojišču s solznimi očmi, na tihem pa se smejejo. Toda Angleži in Amerikanci se hudo varejo, če mislijo, da se bo v rusko-nemškem spopadu ponovila znana zgodba o dveh, ki sta se pripravala, da je tretji imel dobiček. V vsej stoletni vojaški zgodovini do danes ni dosegel podobnega primer. Neto članek govori o aktivnih in pasivnih postavkah obeh nasprotujočih si taborov in zatiruje, da če se Angleži in Amerikanci ponašajo, da imajo močno letalsko silo, potem se sile osi vsak dan uspešno izkažejo s svojim podmorniškim orožjem, o katerem ni treba posebnih dokazov. Dočim bodo Nemci proti sovražniški sili prav kmalu imeli veljavna obrambna sredstva, jih sovražnik ne bo imel proti nemškemu orožju. Odločilna je samo borba, ki se zdaj bije na vzhodnih bojiščih, pa to ne samo

za sile osi, marveč tudi za Angleže in Amerikance. Dr. Goebbels navaja več nasprotujočih si trditev, ki izvirajo iz sovražnega tabora, in ki »so povzročile še globlje in nepopravljive spore, kakor ni nihče prej mislil«. Pisec nato primerja boljševiško nevarnost z naraščajočo silo Kartagine proti starodavnemu Rimu, ter poudarja, da kakor cesarski Rim tudi Evropa ne bo varna, dokler ne bo uničen boljševizem, prav tako kakor je bila premagana in pobita ošabna sila artagine. Dr. Goebbels nadalje govori o rdeči nevarnosti v dveh pogledih: v vojaškem in tako imenovanem ideološkem. Glede prvega pravi, da so zadnji dogodki na vzhodnem bojišču dokazali, da je boljševizem sedaj manj nevaren, kakor je bil pred nekaj tedni. Pač pa je večja nevarnost v ideološkem oziru in da bi bila nekrbno glede tega prav usodna. Bliznja nevarnost je samo odgojena, ni pa odpravljena. Zato se prej ali slej spet lahko pojavi v še hujši obliki.

Glede tega se človek ne sme varati, ker bi posnel samo sovražnikovo igro, ki jo ta zasleduje z vsemi sredstvi svoje propagande. Prav zato, zaključuje dr. Goebbels, se ne bomo nikdar utrudili v ponavljanju svarila Evropi in vsemu svetu.

Eden se trudi, da bi v Združenih državah odstranil predsodke proti Sovjetom

Lisbona, 20. marca. s. Ob Edenovem obisku v Washingtonu ugotavlja ameriški tednik »Times«, da je najbolj pereče in najvažnejše vprašanje, o katerem Eden razpravlja z ameriški državniki, ureditev odnosov Združenih držav in Velike Britanije do Sovjetske Rusije. Ako bo Eden, piše list, zapustil Washington, ne da bi mogel v tej točki doseči soglasje, potem bomo njegovo poslanstvo lahko smatrali za neuspešno. Potem, ko je Rusija nepričakovano postala zaveznica, so se v Washingtonu poskušali izogniti mnogim »diplomatskim zapletom«. Danes, nadaljuje list, pa je treba

upoštevati sledeča tri dejstva: 1. Sovjetska Rusija utegne imeti na mirovni konferenci tako pomemben glas kakor Velika Britanija in Združene države. 2. Moskovskega komunizma se večina ameriškega in britanskega naroda boji. 3. Demokraciji si morata izmisлити način in sredstva da bosta lahko po vojni živeli v miru s Sovjetijo, ako se že nečeta pripravljati na tretjo svetovno vojno.

Beunos Aires, 20. marca. s. Eden je pred voditelji kongresa izjavil, da smatrajo zavezništvo, da bi bilo še prezgodaj načeti razpravo o povojnih

si je izmislila osna propaganda za tiste ljudi, ki so ruhli živce. Tudi »New-York Times« je hotel ali nehoti odkrit »razumevanje«, katero goji britanski zunanji minister za sovjetsko ekspanzivnost in zavoljo česar se je prišel razgovarjat z Rooseveltom. Ta dnevnik pristavlja, da je položaj Velike Britanije ob strani Sovjetske Rusije pri reševanju vseh političnih in socialnih vprašanj po vojno dobe v Evropi že dejstvo, ki je urejeno do vseh podrobnosti. Tudi v Washingtonu niso daleč od tega, tako nadaljuje »Nemška diplomatsko-politična korespondenca«, da bodo prevzeli do britanske stališče, četudi bi izvedba prihajala v navzkrižje s temeljnimi načeli znanega atlantskega sporazuma.

Nato omenja list nedavne govore, ki so jih državniki imeli v Španiji in Portugalski, in pravi, da bi morali v Londonu in Washingtonu imeti obzir do vedno pogostejših glasov, ki se v evropskih državah dvigajo proti zločinski brezvestnosti in nezaljubljenemu cinizmu nekaterih mednarodnih političnih krogov, ki hočejo na vsak način odpreti pot boljševizmu. Na srečo pa so tvorne sile nove Evrope o pravem času spregledale anglosaksonsko taktiko, ki zbija šale iz boljševiške nevarnosti in govori tako, kako bi je sploh ne bilo. Ta trik je imel namen omajati moralno odpornost evropskih narodov v borbi proti tej težki nevarnosti. Toda tudi ta trik bo spodletel, kakor so spodleteli prav vsi ostali.

S požigi hočejo partizani zlomiti odpor ljudstva Suhe Krajine

V torek in sredo so napadli partizani Hočevje, Koren, Ambrus in Hinja. Hočevje so napadli v jutranjih urah. Posadka vaške straže se je hrabro držala, dokler ni prišla pomoč in so partizane prepodili. Partizanom se je posrečilo priti v cerkveni zvonik, s katerega so potem z dvema strojnica skušali preprečiti prihajajočo pomoč. Od posadke sta bila dva ubita, enega pa pogrešajo. Ko so se partizani umaknili, je prišlo do odprte borbe izven Hočevja. Prav tako dobro se je zadržala posadka na Korenu. Od 20 članov vaške straže, ki se je tanaško branila v bunkerju, se je 4 fantom posrečilo prebiti partizanske napadalne skupine in približati na Videm, od koder je nato kmalu hitela pomoč. Partizani so vas pred umikom deloma zažgali.

Blazni podvigi razpadajočega partizanstva

Stari izrek pravi, da kogar hoče Bog pogubiti, ga najprej zaslepi. S tako pogubno slepoto udarjeni so se partizani resno, ne samo za šalo, lotili načrta, da zavzamejo Metliko. Nanjo so naglani svoje sestradane, razcepane in ušive borce, katere so zaradi pomanjkanja strelnega orožja obožili deloma tudi s kosami, krampi in sekirami. V treh zaporednih nočeh so skušali uveljaviti svoje junštvo, toda pol ure po napadu jih je pesem pušk, bomb in strojne, metalcev min in topov pregnala z ogromnimi izgubami. Svojo srečo so poskusili tudi v noči od sobote na pusto nedeljo. Svojo napadalno akcijo so osredotočili na kolodvor. Hoteli so za vsako ceno priti v Metliko na pustne krofe. Ker so čutili, kako so se pred

V Ambrusu so partizani prav tako po neuspešnem napadu in umiku zažgali del vasi in tudi šolo. Iz Ambrusa je ranjen en fant, iz Kompolj pa vodnik prve čete vaške straže. Vaška straža iz Krke je imela dva mrtva, nekaj pa ranjenih. V Hočevju sta živa zgorela dva partizana, ubitih pa je bilo 12 partizanov. Eden iz okolice St. Jerneja se je vdal, enega so fantje ujeli ranjenega, v roke pa so dobili tudi politkomisarija Cankarjeve brigade. V Hočevju so še isto dopoldne ubili enega partizana. Poleg teh so imeli partizani izredno mnogo mrtvih in ranjenih. V Hočevju so pri umiku pustili partizani dve strojnici in mnogo streliva. Zvirč so se partizani previdno izognili, napadli so pa Hinja, toda tudi tu so doživeli velik poraz.

ljudstvom osmešili, so hoteli doseči vsaj nekaj uspeha za vsako ceno. Niti s silo in preganjanjem svojih lastnih tovarišev ni šlo. Pozivali so svoje skrite pristaje znotraj žice, naj ne čakajo več, naj jim hitro priskočijo na pomoč, kajti trenutek »osvoboditve« se približuje. Da je bila borba huda in za partizane porazna, priča partizanska kri, ki je pobarvala okolico mesta.

Po skromnem računu so morali imeti partizani okrog 150 mrtvih. Med njimi je bilo na žalost tudi nekaj v zadnjem času nasilno mobiliziranih, ki so jih partije poslali naprej v najhujši ogenj, medtem ko so se sami gostili in popivali po bližnjih okoliških vaseh. Poleg mrtvih je napad na Metliko prinesel partizanom tudi okoli 200 ranjenih.

Nada Stritarjeva v »Begu iz seraja«

Na Jožefovo je nastopila prvič v letošnji sezoni v »Begu iz Seraja« gojenka Državnega konzervatorija in članica Glasbene akademije debutantka gđ. Nada Stritarjeva. Nastopajoča je že pokazala na raznih produkcijah in drugih prireditvah, da je pevka odlične šole.

Njen prvi večerajši nastop v operi »Beg iz seraja« je kar najlepše uspel. V partiji Konstance je gđ. Nada Stritarjeva včeraj pokazala svoje glasovne in igralske zmožnosti ter veliko tehnično izšolanost.

Pri večerajšnjem nastopu je Stritarjeva bila v polnem obsegu kos bistvenim in poglobitnim zahtevam za dobro izvajanje Mozartove opere. Ima prirodno ugoden in zlasti čist, izenačen in miren glas, lahko in jasno petje, točno in razumljivo izreko, veliko pevsko tehnično znanje iz šole priznanega pevskega pedagoga, rektorja g. Betteta, nenavaden glasbeni posluš, tako da je z večerajšnjim nastopom navdušila vse občinstvo, ki jo je nagradilo z viharim aplavzom in šopki. Če si bo Stritarjeva pridobila tudi za take nastope potrebne igralske izražanja in podala svoje vloge tudi bolj teatralno, namreč doživela svoje vloge bolj čustveno, bolj dejansko, bo stopila brez dvoma med prve moči naše opere.

Skladatelj Saša Santel je praznoval sredi tega meseca svojo 60. letnico. Ob tej priložbi bo priredila Glasbena Matica poseben koncert, na katerem se bodo izvajala izključno Santlova dela. Posamezne njegove skladbe bodo izvajali: sopranistka, operna pevka Manja Mlejnikova, pianistka Marta Bizjakova, violonist Albert Dermelj, violist Ivan Žižmond, ljubljanski komorni trio (Dermelj, Sedlbauer, Lipovšek) in šolski zbor Glasbene Maticе pod vodstvom ravnateljice Mirke Polića. Koncert Santlovih skladb bo v petek, 26. t. m. ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic od ponedeljka dalje v Knjižarni Glasbene Maticе.

Griffichezza
ZAPRTJE
TISANA CISBEY
delizioso the okusni čaj
LASSATIVO - DEPURATIVO - DIGESTIVO
KI MENJA - CISTI IN POMAGA PREBAVILNI
1. 0.60 LA SCATOLA - L. 0.75 LA BUSTA CON 4 DOSI
L. 0.80 8 KATIA - L. 0.75 ZAVOČEK 5.4 DOZAMI
LAB. G. MANZONI & C. - MILANO - Via Valer

Zamolčani Napoleon

Se enkrat, nezvestoba in zapuščanje.

Kakor smo podrobno videli v prvem delu in omenili v začetku prejšnjega poglavja, Napoleon ni dovolil, da bi se kdo, razen nekaterih njemu suženjsko vdanih, približal ujetemu papežu. Ko je bil Napoleon na Sveti Heleni, tudi Angleži niso nikomur, niti njegovi materi, dovolili, da bi se približal Napoleonu, razen tistih redkih, ki so prostovoljno delili z njim njegovo preganjanje. Njegova najdražja sestra Maria Paola je napravila vse, da bi prišla v Longwood, toda zaman. Tako toži sam Napoleon: »Longwood so zagrnil z zastorom, ki bi ga radi napravili neprobojnega, da bi skrili svoje hudobno vedenje.« In tudi Anglež O'Meara priznava, da so si angleški ministri želeli, da bi Napoleonova duša in telo ostala zaprta v noči temnice.

Ko je Metternich poslal na Sveto Heleno barona Sturmerja, mu je dal navodila, naj se zelo skrbno varuje stikov z Napoleonom in z njegovimi tovariši ter naj se z enako stanovitnostjo izogiba vsakega podobnega poskušanja z njihovo strani. Značilen je tale primer: »Nekoč je prišel na Sveto Heleno neki nemški naravoslovec preučevati tamonjske rastlinstvo. Napoleon je vedel, da je v Schönbrunn videl njegovo ženo Mario Luiso in njegovega sina, s katerima je spregovoril tudi nekaj besedi. Tako si je želel srečati se z njim in kaj zvedeti o svojih, toda, kakor sam pravi, »ti divjaki mi niso dovolili.« »To je višek divjstva,« je potem pritoževal se rekel. »Moraš biti hudo surov, da ne dovoliš možu in očetu tolažbe, da bi se pogovoril s človekom, ki je pred kratkim videl njegovo ženo in se dotaknil njegovega sina (tu je Napoleonov glas zatrepetal). Ljudočrci ne bi tako grdo ravnali... Ljudočrci bi grajali »vrovost le-teh.« Zanimivo je tudi prebrati Antonmarchijeve pripombe o azenanskih težavah, ki so mu jih povzročali Angleži pred njegovim odhodom na Sveto Heleno. Plačevali so celo potepuhe, da so se prepirali z njim, samo da je policija dobila vzrok, da ga je zaprla.

Tujci so se mogli samo s posebno osebno izkaznico približati longwoodskemu ozemlju.

Počasi se je celó malo Napoleonovo spremstvo razredčilo. Po šestih letih se je skrčilo na polovico. Izrgali so mu njegovega zvestega Las Casesa (ki je prav za prav sam že iskal vsakovrstnih izgovorov, da bi ga zapustil). General Gourgaud je vzdihal samo dve leti, potem pa je sam od sebe prosil za odpust, se celó sprijaznil z Angleži ter dobil priporočnico od smrtnih sovražnikov svojega gospoda. Tudi grofica Montholonova, kakor tudi njegov dragi zdravnik dr. O'Meara sta zapustila otok. V svoji zadnji bolezni je Napoleon spoznal hudobno knjižico, ki jo je objavil njegov brat Luigi. Zadnje štiri tedne svojega življenja je moral doživeti še to, da so ga zapustili štirje služabniki in starejši kaplan. Celó tista dva gospoda, ki sta vzdržala do konca, sta že nekaj časa premišljevala, kako bi se izmuznila; general grof Montholon je že iskal namesnika in Bertrand se je že pripravil za odhod ter očital svojemu gospodarju, kateremu je dolgoval vse, neke stvari, ki jih je dolgo časa kahal v svoji notranjosti. »Če pojde tako naprej,« je rekel cesar svojemu služabniku Marchandu, »bova nazadnje ostala tu samo ti in jaz.«

In njegova žena? Živela sta skupaj štiri leta. Marii Luisi se ni bilo treba nikoli pritoževati nad svojim možem, ki jo je obsipal z denarjem, ljubeznivostjo in sijajem ter izpolnjeval sliedno njeno željo. Medtem ko je bila Napoleonova ljubezen do Jožefine precej čustvena, je bila do Marie Luise zgledna in stanovita. Sama v pismu svojemu očetu in v pogovoru s knezom Schwarzenbergom ni mogla zadosti prevahiliti, kako je cesar kot mož ljubezniv, pozoren in odrekljiv. Vemo, da se je Napoleon ločil od svoje prve žene, ker ni dobil dediča, ter da se je poročil z Mario Luiso, ker je od nje pričakoval ohranitve svoje cesarske rodovine. In vendar se je ob rojstvu tako pričakovane dediča, ko so mu povedali, da mora izbrati med smrtjo matere ali sina, odločil v prid matere. Na otoku Elbi je dal nad vzhodom v svoj dvorec narisati dvoje golobov (ki naj bi pomenila njega in njegovo ženo), tako zvezanih med seboj s trakom, da sta tem bolj zadrževala voljo, čim dalje narazen drug od drugega sta letela. Na Sveti Heleni je zmerom puščal nasproti svojega prostora za mizo prazen stol za cesarico. V svojem preganjanju v Longwoodu je pogosto mislil na svojo ženo z vročo ljubeznijo in velikim spoštovanjem ter pošiljal pismo za pismom »svoji Luisi«. Ko je Las Cases, O'Meara ali kdo izmed

Naša hrana v postu nekdanj in sedaj

Postni čas je tu in kaj radi se spominjamo na naše stare šege in navade, kako smo se postili in praznovali teh sedem tednov, ki segajo od pustnega torka do velike sobote, do Vstajenja. Sedaj so časi drugačni, toda, iz pripovedovanja starih in najstarejših vemo, da je bila v naših krajih taka navada, ko nihče od pekelnice do velike nedelje ni pokusil mesa. Ako je prišel popotnik v vas, so mu morda napravili nekaj praznih jajc, morda nekaj krompirja in repe — toda vse na maslu! Šele po Vstajenju je prišlo na praznje pogrnjeno mizo na vrsto svinjsko meso, svinjska zabela ali »zaseka«, to je pristna kranjska zmes svinjske masti, ocirkov in droblicev svinjskega mesa.

Naši stari ljudje med postom niti jaje niso hoteli jesti, temveč so jih hranili za pirhe. Velikonočni »žegene« pa je bil in še bo praznik za vse družine. Kar je družina privarčevala čez zimo, bodisi od prekatene svinjine, bodisi kurjih jajc, hrana ali zgodnje zelenjave, vse to mora po Vstajenju na mizo. Saj prav za ta dan je družina ves post varčevala. Med postom pa je pri nas tako: Kmečki ljudje jedo krompir, proso, kašo, ješprenj, zelje, repo in žgance in vse to zabeljeno le z maslom ali kislim mlekom. Mestni ljudje pa so se pred nekaj leti razburjali nad svojimi ženami in gospodinjami, ko so jim v postnem času zabile kosilo in večerjo z maslom — zahtevali so, naj bo tudi v postu jed zabeljena s svinjskega mesa.

Ze prej, še bolj pa sedaj, zahteva postni čas drug način hrane. — Sladokusec so pred kakimi tremi, štirimi desetletji kar pričakovali postni čas, ko so mogli v najboljših ljubljanskih restavracijah ali pa kar doma dobiti najbolj izbrana postna jedila.

Na pepelnico sredo je bila običajna »pojedina slaničev«. Kdor pa je imel nekaj pod palcem, je na trgu kupil 10 do 20 rakov in med postom povabil na »rakovo juho« svoje prijatelje. Prava »rakova juha« pa ni voda, v kateri se kuhajo raki, zakaj to vodo vsaka kuharica odlije. »Rakova juha« je pripravljena šele pozneje iz dvakrat prekuhanih rakov, katere mora uživalec še posebej posneti iz skorje.

Kranjski raki so pred 60 do 70 leti sloveli po vsej Evropi in vprav v tem času so ljubljanski trgovci s prodajo rakov zaslužili lepe denarce na Dunaju, v Gradcu, Triesteju in še kje drugod.

Sloveli so »krčki raki«, to so tisti, ki so jih naši predniki nalovili v reki Krki na Dolenjskem. Bili so tudi do 2 dm dolgi. Nekoliko manjši, vendar pa bolj okusni pa so bili raki iz Loške doline. Po tej dolini teče močan potok Obrh.

Sloveli je vas Nadlesk, od koder so pošiljali okusne rake na vse strani Evrope.

Vendar je bilo pred pol stoletja kaj hitro konec slave kranjskih rakov. Prišla je neka kuga, ki je pomorila ves rakič zarod in od tedaj si raki v naših vodah niso več opomogli. Sem in tja še dobimo kakega raka v skritem potoku — celo v tirolskih jarkih živorari nekaj velikih, vendar bo še dolgo trajalo, da bodo mogli naši kraji zopet izvažati najboljšo postno jed — rake.

Z ribami je nekoč bilo še posebej. Vode v ljubljanskih pokrajini so bogate rib, potrebno pa bi bilo smotno ribogojstvo. Jegulj v naših vodah ni, kakor ne v vseh rekah, ki so usmerjene proti Črnemu morju. Naši najbolj okusni ribi sta posirv in lipanj. Posrečilo se je poskusiti vzgojiti ameriško postro v domačih vodah. Umetno ribogojstvo ima pri nas še precejšnjo bodočnost.

Ljubljansko barje je prepreženo z jarki in poteki, po katerih mrgoli žab. Trnovski in krakovski žabarji so zaslužili in še zaslužijo lepe denarce z lovom na žabe, saj so žabji kraki v ljubljani izredno čislana specialiteta.

Posebna slaščica za sladokuse so polži. Ne mara jih vsakdo, toda kdor jih enkrat pokusi in zaužije primerno porcijo, si jih bo zopet zaželel. Pred to vojno so v naših krajih zlasti Francozi kupovali polže na debelo. Dandane pa teknejo tudi nam — solata s polži je baje prav okusna, ker niti olja ni treba, saj so polži tako in tako dovolj mastni, le nekoliko kisa in soli! Nekateri poznavalci kar v mestu samem vsako pomlad naberejo več tisoč polžev, ki jih ali prodajo ali pa si jih privoščijo sami.

Izmed sesalcev je veljalo v prejšnjem stoletju za postno jed meso vidro, ki se preživlja le z ribami. Ponos lovca je bil, kadar je spomlad ustrelil vidro — dobil je dragoceno kožuvinovo in še meso za postne dni. Malo verjetno je, da bi se v ljubljanski pokrajini ob kaki vodi nahajala še kaka družina vider.

To so le spomini na specialitete. V postnem času bomo zlasti letos zadovoljni s svojo staro slovensko postno hrano — s krompirjem in zeljem!



Alcune delle più recenti e significative incisioni del tenore
Nekaj najboljših in na pomembnejših posnetkov tenorista

FERRUCCIO TAGLIAVINI
FERRUCCIA TAGLIAVINI

su dischi **CETRA**
la plošče

L'AMICO FRITZ — (P. Mascagni) — Duetto della Cilliga — Part I-II (col soprano Magda Olivero) (CB 20197)
L'AMICO FRITZ — (P. Mascagni) — «Ed anche Beppe amo» (CB 20198)
I LOMBARDI ALLA PRIMA CROCIATA — (G. Verdi) — «La mia letizia infondere» (CB 20146)
LA BOHEME — (G. Puccini) — «Che gelida manina» (CB 20141)
L'ARLESIANA — (F. Cilea) — «Lamento di Federico» (CB 20141)
L'ELISIR D'AMORE — (G. Donizetti) — «Una furtiva lagrima» (CB 20205)
RIGOLETTO — (G. Verdi) — «Parmi veder le lacrime» (CB 20205)
I QUATTRO RUSTEGHI — (Wolf-Ferrari) — «Luceta xe un bel nome» (CB 20203)
L'ARLESIANA — (F. Cilea) — «E la solita storia» (CB 20203)
LA SONNAMBULA — (V. Bellini) — «Prendi l'anello di dono» (CB 20142)
FALSTAFF — (G. Verdi) — «Dal labbro il canto» (CB 20142)
TOSCA — (G. Puccini) — «Recondite armonie» (CB 20170)
TOSCA — (G. Puccini) — «E lucean le stelle» (CB 20170)
VOGLIO VIVERE COSI' — (D'Anzi-Manlio) — «Canzone ritmo allegro» (AA 301)
TU NON MI LASCEVAI — (D'Anzi-Galdieri) — «Canzone ritmo lento» (AA 301)
NINNA NANNIA GRIGIOVERDE — (Militello-Mari) — «Canzone ritmo allegro» (AA 302)
TU NON MI LASCEVAI — (D'Anzi-Galdieri) — «Canzone ritmo lento» (AA 302)
MALINCONIA D'AMORE — (D'Anzi) — «Canzone del film «La donna è mobile»» (AA 312)
HO MESSO IL CUORE NEI PASTICCI — (D'Anzi-Panzeri) — «Canzone ritmo moderato dal film «La donna è mobile»» (AA 312)

PRIJATELJ FRIC — (P. Mascagni) — «Dvospev o čenjah» — I. in II. del (s sopranistko Magda Olivero) (CB 20197)
PRIJATELJ FRIC — (P. Mascagni) — «Tudi Bepa je ljubil» (CB 20198)
LOMBARDI V PRVI KRIZARSKI VOJNI — (G. Verdi) — «Maja radost» (CB 20146)
BOHEME — (G. Puccini) — «Ledena je ročica» (CB 20141)
ARLEZANKA — (F. Cilea) — «Friderikova tožba» (CB 20141)
LJUBAVNI NAPOJ — (G. Donizetti) — «Solza skrivaj utrla sea» (CB 20205)
RIGOLETTO — (G. Verdi) — «Vidim solze» (CB 20205)
ŠTIRJE GROBJANI — (Wolf-Ferrari) — «Luceta je lepo ime» (CB 20203)
ARLEZANKA — (F. Cilea) — «Vedno ista zgodba» (CB 20203)
MESECNICA — (V. Bellini) — «Vzeml ta prstane» (CB 20142)
FALSTAFF — (G. Verdi) — «Pesem iz scene» (CB 20142)
TOSCA — (G. Puccini) — «Skrivnostna harmonija» (CB 20170)
TOSCA — (G. Puccini) — «Ko so zvezde sijale» (CB 20170)
TAKO HOCEM ZIVETI — (D'Anzi-Manlio) — «Pesem — ritmo allegro» (AA 301)
NE BOS ME ZAPUSTIL — (D'Anzi-Galdieri) — «Pesem — ritmo lento» (AA 301)
VOJASKA USPAVANKA — (Militello-Mari) — «Pesem» (AA 302)
NE BOS ME ZAPUSTIL — (D'Anzi-Galdieri) — «Pesem — ritmo lento» (AA 302)
MELANOLIJA LJUBEZNI — (D'Anzi) — «Pesem iz filma »Zenska le vara nas«» (AA 312)
SRCE V ZAGATI — (D'Anzi-Panzeri) — «Pesem — ritmo moderato iz filma »Zenska le vara nas«» (AA 312)

FERRUCCIO TAGLIAVINI incide esclusivamente su dischi poje izključno na ploščah **CETRA**
S. A. CETRA Viale Poggio Imperiale - FIRENZE - Telef. 22-660

Komunizem in Stalin – na večja sovražnika ruskega ljudstva

Iz odprtega pisma, ki ga je napisal v Berlinu bivši sovjetski general

Berlin, 18. marca s. Bivši sovjetski general Andrej Andrejevič Vlasov je objavil v ruskem časopisu »Novoje Slovo«, ki ga tiskajo v nemški prestolnici, odprto pismo, v katerem navaja razloge, ki so ga privedli do tega, da je zavzel naseboj boljševizmu sovražno stališče.

Najprej popisuje svojo preteklost, zlasti pa še svojo vojaško kariero. Bil je v ruski vojski najprej navadni prostak in je počasi napredoval vse do armijskega generala in podpoveljnika čet na bojišču. Bivši sovjetski častnik, ki je na tej svoji življenjski poti poveljeval tudi 37. ruski armadi, ki je nastopala na področju okrog Kijeva, je zapisal, da je v preteklih letih globoko učinkovalo nanj divjaško postopanje voditeljev komunistične stranke z ruskim prebivalstvom, ki so mu pripravili najbednejše življenje. Pravi, da je komunizem in zlasti še Stalin

največji sovražnik ruskega ljudstva, ki ga je boljševizem povsem zanemarjal. Potem pa je bivši sovjetski general še zapisal, da je spriču bode, ki so jo trpeli v preteklosti njegovi sorodniki, bede, ki jo tudi on sam lahko izpriča, pred nedavnim, ko je bil zaprt, dozoril v njem sklep, da je treba položiti temelje za novo Rusijo, v kateri bodo ljudske koristi prvo.

Svoje pismo Vlasov končuje s pozivom na ruski narod, naj se dvigne v obrambo svojih pravih koristi.

V berlinskih političnih krogih poudarjajo, da je pismo tega bivšega sovjetskega generala imelo namen, v znatni meri vplivati bodisi na ruske ujetnike, kakor tudi na prebivalstvo tistih ruskih pokrajin, ki so še vedno pod Stalinovo peto.

Lizbona pred vojno in danes

Zadnja evropska vrata, ki so še odprta v daljni tuji svet

Za tujca, ki je nekoč potoval iz Amerike v Evropo ali v obratno smer, je bila portugalska prestolnica Lizbona le vmesna postaja na tej dolgi poti in ne dosti več. Lahko rečemo, da ji tuji res niso pripisovali kakšne posebne pozornosti in se tam zato tudi niso Bog ve kako dolgo zadrževali. V Lizboni ni bilo velikih hotelov in se Lizbončani tudi niso prav preveč prizadevali, kako bi privabili čimveč tujcev. In kar je veljalo za mesto samo, je veljalo tudi za njegovo okolico in za druge kraje na Portugalskem. Ob portugalski atlantski obali tuji navadno niso obiskovali kakšnih večjih, bolj znanih kopališč, spomenikov iz starodavne dobe, slikovitejših ribiških vasi ali bogatih vinorodnih krajev.

Z letom 1940 pa se je vse to precej spremenilo. Lizbona, ta poslednja evropska vrata, odprta v širni svet, je postala važno postajališče za potniška letala, in od tam se je mogoče pripeljati v enem dnevu v Severno, Srednjo ali Južno Ameriko, v Afriko, Italijo, Nemčijo, Anglijo ali na Irsko. V Lizboni se torej stekajo najpomembnejše letalske prometne poti. V lizbonskem pristanišču je vse polno ladij najrazličnejših narodov, ladij, ki vzdržujejo zvezo med Evropo in onstranskimi deželami.

Diplomatska zastopstva, ki jih je pred izbruhom sedanje vojne predstavljala le en sam pooblaščen minister ali kvečjemu še kak drug odposlanec, so se številčno zelo pomnožila. Poleg tega pa se je moralo tu ustaviti za dalj časa še

na tisoče beguncev

ki se jim kljub vsem priporočilom in podkupninam ni posrečilo najti prostora na kakšnem »Clipperju«, da bi se z njim odpeljali čez morje na varno. Ob portugalski atlantski obali rasejo ko gohe po dežju najsoodnejše zgrajene zgrade, kakor jih lahko vidite na primer v Granwaldu, v Neuillyju ali okrog Amsterdama. Tam se nastanjajo bogati tuji. Majhni hoteli so se spremenili v prave palače, starodavne palače pa so preuredili v najsoodnejše urejene hotele, ki so dostopni seveda le najbolj petičnim ljudem.



DARMOL
Il miglior assitivo
najboljše odvajalno sredstvo

V lizbonskem pristaniščem okraju imaš

priliko slišati vse mogoče jezike

Mornarji, ki so na morju doživeli nesrečo, da se jim je ladja potopila in so jih morski valovi potem na njihovo veselo presenečenje le vrgli spet na zanesljiva tla, delajo družbo številnim beguncem iz raznih evropskih zasedenih pokrajin. Vse polno jih je po gostilnah in kavarnah. Dovoljenje za potovanje na Kubo stane danes 20.000 scudov. Teh dovoljenj pa ne izdajajo toliko zato, da bi omogočili ljudem potovati na Kubo, kakor zaradi tega, da bi spet nekoliko »ozdravili« blagajne po konzulatih in poslanstvih. Ali pa jih izdajajo tudi z namenom, da bi ti ljudje lahko preihotapili v Ameriko kakšno pomembno stvar. Kdor hoče preihotapiti na primer na Bermude kakšne vrednostne papirje, mora plačati 10 odstotkov vsote, na katero se tisti vrednostni papirji glase.

Pred vojno so na Portugalskem prodajali zgolj portugalske časopise, danes pa lahko dobiš tam

časopise v nešteti jeziki

ker je toliko najraznovrstnejših tujcev, ki časopise in revije, tiskane v njihovem jeziku, kaj radi kupujejo. Seveda so ti časopisi temu primerno tudi dragi. Kdor hoče imeti kak newyorški časopis ali kak humoristični čikaški list, mora plačati zanj tudi 100 do 120 lir.

Tudi glede

zabavišč

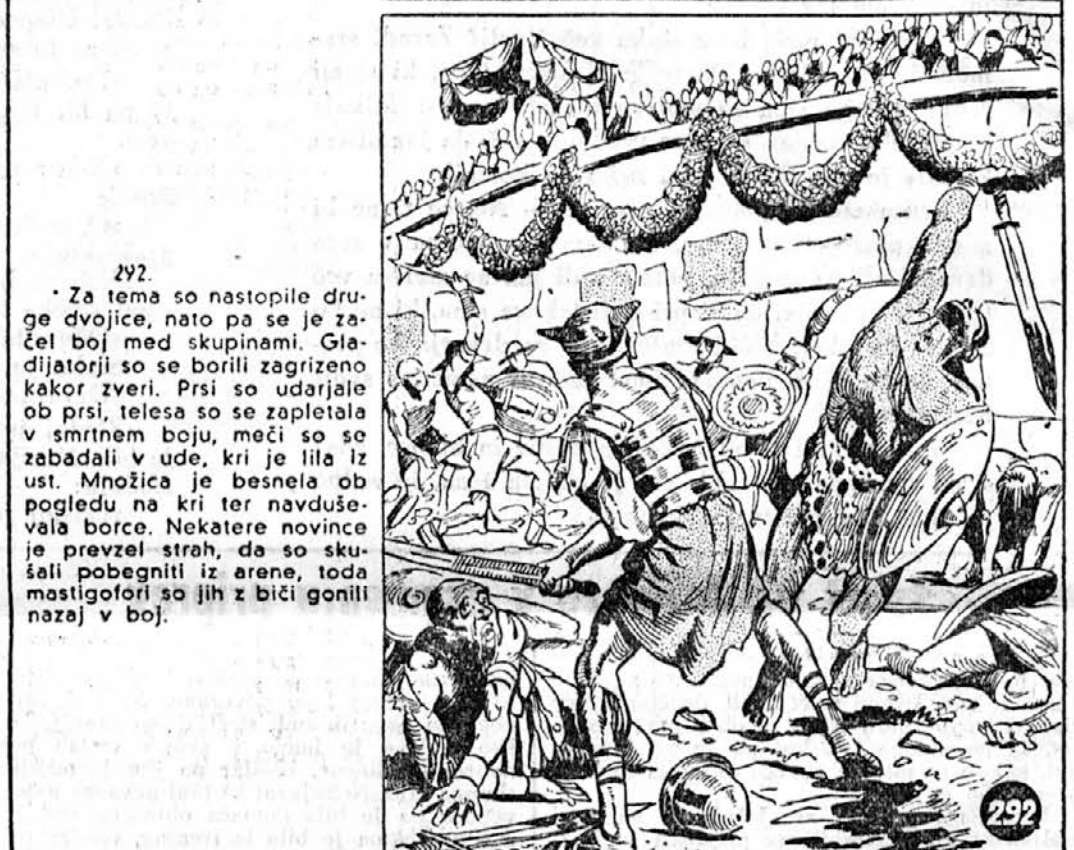
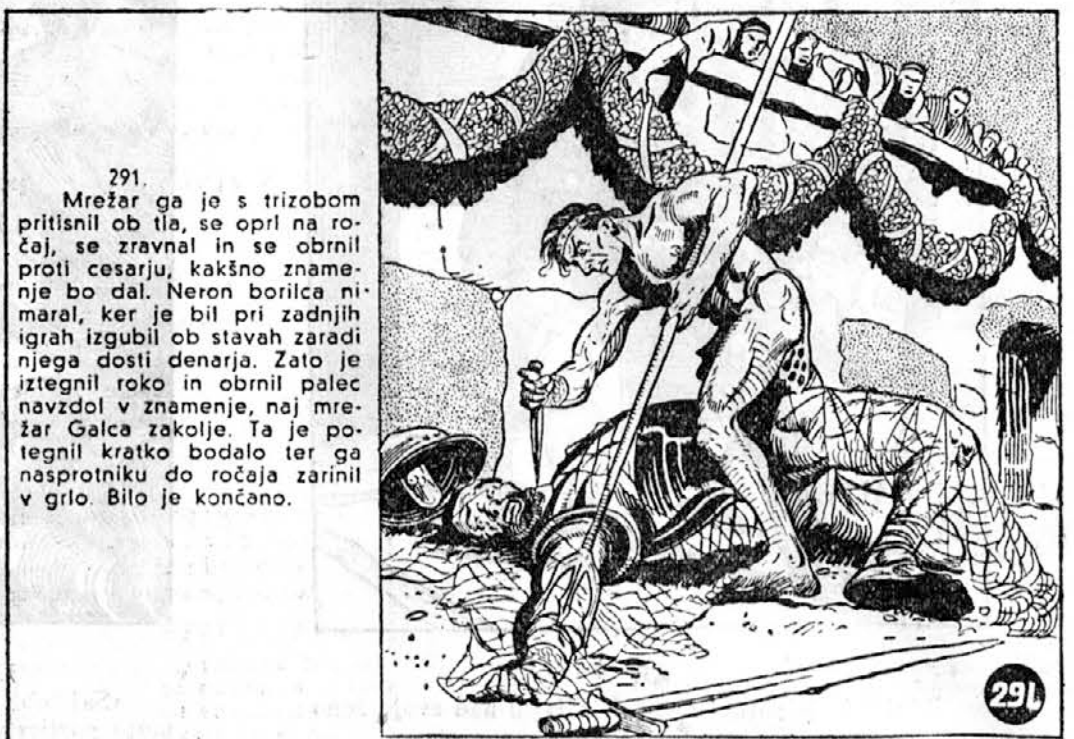
so v portugalski prestolnici nastale zadnja leta velike spremembe. Portugalec, ki počasi sreba svojo kavo in sedi do pozne noči v kavarni kje na Trgu Rossio ali na »Avenid« ali pa presedi do zgodnjih jutranjih ur pri kozarcu dobrega »Porta«, se je navadil na ponočno življenje evropskih velemerst in je navezal stike s poslovnimi ljudmi iz Pariza ali Bruslja.

V nekaj tednih se je največji in najbolj znani lokal »Fado« na Trgu Alegria spremenil v »Dancing«, kjer na pol oblečene plesalke zabavajo bogate lastnike volframa, ali veletrgovce s sardinami in tunami. Greš lahko tudi v ponočno zabavišče »Nina«, ki ga je odprl nek Rus, — o njem še dvomijo, če je res Rus — in kamor zahajajo le takšni ljudje, ki imajo »najfinjši« uho, ali pa se lahko podaš še v igralnico, kjer so odprli ponočno zabavišče, kjer naj bi navezali »stike z Evropo«.

Portugalec je dovteten za prizadevanja tujcev, da bi v njem zbudili simpatije do te ali one vojskujoče se države, rajši pa se drži

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH



emernic, ki mu jih je dala vlada in po katerih je

za Portugalsko najpametneje, če ostane nevtralna

Portugalec želi, da bi bilo v bodoče v Lizboni prav tako, kakor je bilo pred sedanjo vojno, pa tudi če izginejo iz nje tujci, ki so tako bogati na denarju in idejah.

Kadar bo namesto sedanjega nočnega zabavišča stal spet »Fado«, ko bodo hotelom spet odpadla nova krila, ko se bodo številne nove vile, ki so čisto v očitnem nasprotju z značajem pokrajine, enkrat za vselej spet zaprle in ko bodo v Lizboni spet prodajali zgolj portugalske časopise, pa čeprav se vrnejo »spet starodavni časi«, bo Portugalec pač lahko spoznal,

ali mu je druga svetovna vojna res prinesla večje blagostanje, ali pa je bila to le doba preporeda za majhno število vojnih dobičkarjev, ki brez kakšnega večjega truda bogate.

Naročila za lesene prekle za fižol sprejema Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova c. 29.

Rumeno korenje in krmilno peso prodaja Gospodarska zveza v svojih skladiščih v Maistrovi ulici št. 10.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Glavan: Zemlja je zadihala

»Zdi se mi, kaj hočeš povedati. Pustiva to, saj se razumeva. Veš, Boštjan, ljudje se imajo premalo radi, ker ne poslušajo srca, ampak vse kaj drugega. Ljubezen pa je tako nekaj lepega... Mar ne, Boštjan?«
Boštjan je pokimal. V zibel se je pravkar zbudil Janček in prišel jokati. Mati je bila takoj pri njem, ga vzela k sebi, sedla na posteljo in mu dala jesti. Boštjan je sedel poleg nje in jo gledal. Ko se je otrok nasmil, je precej zaspal in mati ga je položila nazaj.
»Daj, leži še tle!« ji je svetoval Boštjan. »Utrujena si. Malo počitka ti bo dobro delo. Danes si imela čez glavo opravkov.«
»Dom. In ti? Kaj ne boš legel?«
»Ne. Moram še k vasovalcem. Veš, da jih ne morem kar tako pustiti. Mogoče nimajo več pišče, morda jim je zmanjkalo kruha ali kar koli. Grem pogledat. Ti pa kar leži, Minka.«
Boštjan je vstal s postelje in hotel odgrniti posteljo.
»Ne, pusti, to ni tvoje delo,« mu ni ona pustila.
»Kaj bi ti stalo?«
»Nič. To le meni prepusti!« se je navidezno hudovala, ko je odgrinjala in mečala zgljave.

On je še kar stal in jo gledal. Ko je bila gotova, je stala pred njim lepa, mlada in prijazna. Nehote se ji je približal in jo objel preko ramen. Ona mu je položila glavo na prsi, da so mu zadisali njeni lasje. Poigral se je z njimi. Čutil se je srečnega in nič ni mislil na smrt, na očeta. Pred njima je stal celo življenje.

»Daj, poljubi me!« je zaprosila žena. »Dolgo me že nisi. Mož se je sklonil k njej, se dotaknil njenih ustnic in tal kar naprej na istem mestu. Žena se je pričela razpravljati.
»Zdaj pa le pojdi! Upihni lešerbole«

Boštjan je tiho odšel v zadnjo hišo. Pogrebecem je zastal pogovor. Gledal so drug drugega, mrljica, prasketajoče sveče in tipali za pogovorom. Boštjan je tiho eedel mednje, jim naliil žganja ter jih vabil, naj pijejo. Podajali so si šilce, ga izpraznjevali, se odteščevali in dajali ter točili drugim.

»Dobra pišča,« je hvalil Hribar.
»Pije se,« je rekel Boštjan.
»O, pa kar dobro,« je vedel Znidar.

»Tega je še gotovo oče kuhala,« je zanimalo Pateta.
»Da, jeseni ga je nakuhal. Pa ga je bilo bolj malo. Saj veste, češplji ni bilo kaj prida, hruskov pa tudi ne. Morda bo letos kaj boljše, je odgovorjal kar tjavdan Boštjan.

»E, oče, ta je znal! Včasih sva ga skupaj kuhala. Takrat je bilo zmerom dobro. Tako žganje ti je skuhal, da si ga pil kot med in da ti je kar vidoma lezlo v glavo in noge,« je povedal Znidar, hoteč naravnati pogovor.

»Zato si se pa tako rad smukal okoli Jernejčevih vrat,« ga je zbudel Zafraan.

»I, no, saj bi se ti tudi Doma imam štiri češplje in eno tepko. Mar boš iz tistega kaj stisnil, ko rode vsega skup samo za pol mernika. Mhm, to še za ženo ni... Ampak mene je stari Jerneje, Bog mu daj vse dobro, vedno povabil, rekoč: »Znidar, jutri bom pristavil. Pridi pomagat nositi kotel.« Pa sem šel. Kaj bi ne! Dober je bil rajnik, zame se preveč.«

»O, dober pa, dober!« so pritrdjevali in kimali kmetje vsevprek. »Pa če bi ga vi kot fanta poznali!« je začel spet Znidar. »Fant od fare je bil. Puncare so kar bežljale za njim, on se pa še ozrl ni. Moder fant je bil. Tako je rekel: »Tisti, kateri bom dal sree, ga ji bom dal za zmeraj. Šalil se jaz ne bom. To delajo otročaji.« Vidite, pa je res tako napravil, samo eni ga je dal. Da, da, nekateri imajo več sree in dajo vsakemu po nekaj. A to ni prav. Ne, ne. Lejte, reven kajžar sem s kopico eiganov, umazanih in raztrganih, da se Bogu smilijo in sveti Luciji ali pa Magdaleni v naši cerkvi, a zvest sem bil vedno. Tudi rad imam svojo ženko. No, pa malo sem zašel. Govoril sem o sebi, namesto o rajnkem. Ne zamerite! Rajniki je bil

cel fant, poštenjak od nog do glave. Če smo šli v gostilno, je zmeraj on plačal. Ob nedeljah nas je povabil v zidnico, kjer smo pili in peli do jutra. Petje je zelo rad imel in vse bi dal za lepo pesem. Vinske in take, ki pojo o mladosti, so mu bile posebno pri srcu. Včasih je bil ves hripav, tako je prepeval. Nič ne morem reči, zelo je bil družaben in postrežljiv. Nobene svatbe ni bilo brez njega. Muzikantar je bil postranska stvar. Kjer ni bilo njega, je bilo mrtvo kakor pred sodnim dnem. Zato so ga pa zmeraj že po vse mesece vabili. On se jim je samo muzal, objubil nič, končno pa je le prišel. Med ljudi je kar prišel rek, da srečo nosi... Ampak, ko se je oženil je bilo pa kakor bi odrezal. Zresnil se je in — kako bi dejal — tudi postaral se je. Obraz so mu razorale skrbi ali kaj. V družbo ni več hodil, v zidnico ni vabil, hodil je sam ali z ženo. Če te je slučajno zaneslo mimo, te je povabil na kozarec, a prejšnji ni bil več. Ne vem, kaj ga je tako spremenilo. Ali zakon ali žena ali kaj. Čudna reč. Jaz sem bil po poroki tak, kot sem bil prej v fantovskih letih. On pa kot noč in dan. Saj pravim, jaz ga ne razumem. Pa že morejo biti taki ljudje na svetu. Kaj mislite, kako bi bilo na svetu, če bi bili vsi ljudje enaki? No, kaj? Pomislite, pa povejte! Jaz takole pravim: velika dolgočasnost bi bila. Zato je pa mnogo bolje, da smo ljudje razne sorte, eden tak, drugi pa spet drugačen. Saj me razumete?«

Kmetje so pokimali, Znidar pa si je natočil kozarec vina.
»Veste, suha usta imam in žejen sem,« se je vsem opravičeval.
»Naj da Bog rajnkemu večno blaženost med blaženimi in želim mu, da bi tudi na onem svetu pil tako dobro vino.«

Potlej je kozarec v duško izpraznil in umolknil. Presedal se je po klopi, prislutnil posameznim pogovorom, a vmes ni posegel. Postajal je zaspan. Zato je kmalu zapustil vasovalce in odšel spat. Na pogreb pa da bo že prišel, je objubil Boštjanu.

»Le pridite se je Boštjanu dobro zdelo.

Z Znidarjem je odšlo tudi nekaj starejših mož, fantje pa so ostali do zore. Zmenili so se še, kdo bo nosil križ, kateri rajnkega in kako naj napravijo s pogrebom, da bo čim veličastnejši in lepši.